
[2019-51-RE](#)

CAUSA 2019-51-RE

(Obiols Obiols c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 310-2019. Recurs d'empara

Sentència de l'11 de novembre del 2019

BOPA núm. 100, del 20 de novembre del 2019

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 5 de juliol del 2019, per la representació processal de la Sra. Maria Jèssica Obiols Obiols, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 12 de juny del 2019, dictat per la Presidència del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a un tribunal imparcial, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de la resolució objecte de recurs i que es retrotregui el procediment al moment anterior a la resolució impugnada, havent-se de resoldre primer la recusació plantejada, el 30 de maig del 2019, contra dos dels magistrats del Tribunal Superior de Justícia. Subsidiàriament, demana la retroacció al mateix moment, havent-se de dictar una nova resolució en què s'estimi la recusació presentada, el 13 de maig del 2019, contra la magistrada, Sra. Canòlic Mingorance. Així mateix, demana que se suspenguin els efectes de la resolució impugnada;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 9 de setembre del 2019, que va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara 2019-51-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 27 de setembre del 2019, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 13 de maig del 2019, la representació processal de la Sra. Maria Jèssica Obiols Obiols va formular de forma subsidiària la recusació de la magistrada del Tribunal de Corts, Sra. Canòlic Mingorance Cairat.

1.2. El 20 de maig del 2019, mitjançant providència, el president del Tribunal de Corts va designar el magistrat Sr. Yves Picod i les magistrades Sres. Marie Conte i Fàtima Ramírez Souto per resoldre la qüestió.

1.3. El 30 de maig del 2019, la representació processal de la Sra. Maria Jèssica Obiols Obiols va formular la recusació dels magistrats Yves Picod i Marie Conte.

1.4. El 12 de juny del 2019, els magistrats anteriorment esmentats van dictar un aute mitjançant el qual desestimaven la pretensió de recusació de la magistrada del Tribunal de Corts qüestionada.

1.5. El 5 de juliol del 2019, la representació processal de la Sra. Maria Jèssica Obiols Obiols va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 12 de juny del 2019, dictat per la Presidència del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a un tribunal imparcial, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica de la recurrent

- La recurrent considera que la magistrada recusada del Tribunal de Corts no podia ser imparcial en relació amb la causa seguida contra ella pel fet que la parella d'aquesta magistrada, i pare dels seus fills, havia tingut i té encara diversos processos pendents en què ella és l'advocada de la part contrària.

- Reconeix que l'article 73 e) de la Llei qualificada de la Justícia estableix com a causa d'abstenció i de recusació el fet de "*Tenir processos pendents amb qualsevol de les parts del procés de què es tracti, els seus advocats o els seus procuradors*" i que el fet que un familiar (com és el cas en aquesta causa) tingui processos pendents amb les parts del procés, advocats o procuradors no es determina com a causa d'abstenció o de recusació.

- No obstant això, considera que de la relació marital de la magistrada recusada se'n deriva l'aparença d'una enemistat manifesta, ja que és l'advocada de la part adversa del seu espòs.

- Per consegüent, l'aute del 12 de juny del 2019 que interpreta de manera limitada i restrictiva les causes de recusació vulnera greument el dret a un tribunal imparcial.

- També al·lega que el Tribunal Superior de Justícia ha resolt una recusació quan dos magistrats que el conformaven havien estat prèviament recusats en el marc d'aquella causa, fet que vulneraria el

dret a un procés degut.

- El 20 de maig del 2019, després d'haver tingut coneixement de la composició del Tribunal, aquesta part havia demanat -el 30 de maig següent- la recusació dels magistrats Picod i Conte, els quals no obstant això, es van pronunciar sobre la recusació formulada contra la magistrada del Tribunal de Corts.

- Ara bé, d'acord amb l'article 73.6 de la Llei qualificada de la Justícia, durant la tramitació del procediment de recusació, els magistrats recusats no han de conèixer ni resoldre sobre el procés.

- Per tant, aquesta situació constitueix de manera incontestable la vulneració del dret a un procés degut, ja que si s'hagués donat lloc a la recusació que afecta els magistrats del Tribunal Superior de Justícia, la resolució pronunciada en el marc de la recusació de la magistrada del Tribunal de Corts hagués estat ben diferent.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de la resolució objecte de recurs i que es retrotregui el procediment al moment anterior a la resolució impugnada, havent-se de resoldre primer la recusació plantejada, el 30 de maig del 2019, contra dos dels magistrats del Tribunal Superior de Justícia. Subsidiàriament, demana la retroacció al mateix moment, havent-se de dictar una nova resolució en què s'estimi la recusació presentada, el 13 de maig del 2019, contra la magistrada, Sra. Canòlic Mingorance. Així mateix, demana que se suspenguin els efectes de la resolució impugnada.

2.2. Argumentació de la Presidència del Tribunal Superior de Justícia

- El Tribunal desestima la recusació formulada perquè considera que el fet que el marit de la magistrada recusada hagi tingut i tingui diversos processos judicials en què la recurrent participava i participa com a advocada de la part contrària, no és una causa prevista a l'article 73 de la Llei qualificada de la Justícia.

- D'altra banda, destaca que la recurrent no al·lega cap dada ni incident, en què es pugui sustentar i ni tan sols intuir l'existència de l'enemistat, l'aparença de la qual afirma, malgrat la dilatada extensió en el temps de la intervenció de la recurrent en la defensa d'interessos contraris al marit d'aquesta magistrada.

- El Tribunal s'ha pronunciat, com és preceptiu, després d'haver rebut l'informe de la magistrada recusada en què indicava que sempre havia tingut una relació cordial amb la recurrent i que com a jurista coneix i defensa les funcions dels advocats, considerant inversemblant que pel fet que defensi a un client determinat es pugui generar una relació d'enemistat.

- Per consegüent, el Tribunal va jutjar que no hi havia cap causa legal de recusació i que, per tant, la imparcialitat de la magistrada del Tribunal de Corts no estava compromesa.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Pel que fa a la impossibilitat del pronunciament dels magistrats del Tribunal Superior de Justícia recusats fins que el Tribunal Constitucional resolgués el recurs d'empara plantejat per l'advocat de la recurrent sobre la recusació general d'aquests mateixos magistrats en totes les causes en què

aquest participés, el Ministeri Fiscal destaca que aquell recurs d'empara va ser, en primer lloc, admès a tràmit sense efectes suspensius i, en segon lloc, que la sentència recaiguda el 9 de setembre del 2019 (causa 2019-23-RE) va desestimar les pretensions relatives a l'acceptació d'una recusació genèrica dels magistrats.

- Per consegüent, els magistrats esmentats del Tribunal Superior de Justícia no han vulnerat ni el dret a un procés degut, ni el dret a un tribunal imparcial de la recurrent pel fet d'haver-se pronunciat sobre la recusació de la magistrada del Tribunal de Corts.

- Pel que fa a aquesta recusació, la recurrent fonamenta les seves al·legacions en els apartats e) i f) de l'article 73 de la Llei qualificada de la Justícia. Ara bé, la magistrada recusada no té cap procés pendent amb cap de les parts, dels seus advocats o dels seus procuradors que participin en la causa sobre la qual ha de resoldre. I tot i que la part recurrent pretén que aquest article s'estengui al marit de la magistrada, cal destacar que aquest tampoc té cap plet pendent contra la recurrent, sinó contra uns clients que ella representa com a advocada.

- No hi ha cap raó per creure que la magistrada en qüestió no resoldrà de manera imparcial, afegint que és la ponent d'un Tribunal en què el seu vot no és qualificat i la decisió del qual pot ser, a més, susceptible de recurs.

- Afegeix que la part recurrent no ha demostrat l'enemistat que al·lega i encara menys que aquesta sigui manifesta, ja que no es pot considerar que la simple coincidència que el marit de la magistrada participi en un plet on la recurrent és l'advocada de la part contrària sigui suficient per considerar un indici d'enemistat o pugui constituir una aparença de manca d'imparcialitat.

- També recorda que les causes d'abstenció i de recusació no solament s'han de valorar en relació amb les causes concretes establertes per la llei, sinó també tenint en compte les característiques i les circumstàncies del nostre país, elements que el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha tingut en compte en interpretacions similars respecte d'altres països.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara perquè no s'han vulnerat els drets a un procés degut i a un tribunal imparcial, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració del dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer

del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa, la qüestió constitucional que el Tribunal ha de resoldre és la de saber si el Tribunal Superior de Justícia ha vulnerat els drets a un procés degut i a un tribunal imparcial, no només per tal com va desestimar la recusació de la magistrada del Tribunal de Corts, sinó també perquè aquesta decisió va ser dictada per una formació composta per tres magistrats, dos dels quals havien fet l'objecte d'una recusació per part del lletrat de la recurrent.

3.5. El Tribunal Constitucional ja ha jutjat que la recusació és un dret que deriva necessàriament del dret a un procés equitable, per tal com ofereix als justiciables un mitjà de fer respectar el principi del tribunal imparcial.

3.6. També ha declarat que la recusació té per objecte la garantia pel justiciable de ser jutjat per un tribunal imparcial i no d'obstruir, de retardar o de paralitzar l'exercici de la Justícia i el desenvolupament del procés; per aquest motiu, correspon als jutges ordinaris apreciar si la demanda de recusació no constitueix un abús de dret.

3.7. Així mateix, de la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. les sentències del 9 de juliol del 2015, recaiguda en la causa AK c/ Liechtenstein i la del 22 de setembre de 1994, recaiguda en la causa Debled c/ Bèlgica) es desprèn que el respecte dels principis d'imparcialitat objectiva i subjectiva han de tenir en compte les circumstàncies de cada causa i la particularitat del sistema jurisdiccional de cada Estat.

3.8. Efectivament, en els sistemes jurisdiccionals dels Estats com l'andorrà, les recusacions podrien dur ràpidament a una paràlisi que vulneraria greument el principi de bona administració de la Justícia que deriva de l'article 10.1 de la Constitució.

3.9. En aquesta causa, el Tribunal Superior de Justícia destaca que el motiu invocat per la recurrent per fonamentar la recusació de la magistrada del Tribunal de Corts no està establert entre les possibles causes de recusació definides a l'article 73 de la Llei qualificada de la Justícia i que cap element concret permet concloure a l'existència d'una enemistat aparent i manifesta entre aquesta magistrada i la recurrent.

3.10. Per consegüent, cal declarar que l'aute impugnat del Tribunal Superior de Justícia està fonamentat en Dret i no vulnera els drets a un procés degut i a un tribunal imparcial.

3.11. Convé, per tant, precisar que la desestimació total del recurs d'empara comporta la condemna de la part recurrent al pagament de les costes processals en seu constitucional (article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

DECISIÓ:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

1. Desestimar el recurs d'empara presentat per la representació processal de la Sra. Maria Jèssica

Obiols Obiols contra l'acte del 12 de juny del 2019, dictat per la Presidència del Tribunal Superior de Justícia.

2. D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, imposar a la recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs d'empara.

3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal la Sra. Maria Jèssica Obiols Obiols, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, l'11 de novembre del 2019.

Dominique Rousseau
President Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat